یەکەم کتێبی مێژوویی کە خوێندمەوە… ئەحمەد کامەران

لە گەرمای هاوینی ساڵی 2015 بوو کە ئەوکات پۆلی 10 ئامادەیی بەشی وێژەییم تەواو کرد لەگەڵ ئەوەشدا لە چاوەڕوانی قۆناغێکی تری خوێندن دابووم. هاوینەکە زۆر دوورو درێژو گەرم بوو لەپاڵ ئەوەی هاوینێکی گەرم و دوورو درێژ بوو، کەچی کات لە شوێنی خۆی وەستابوو، بەهیچ شێوەیەك جوڵەی نەدەکرد.
بارودۆخی ناوچەکانی دەورووبەرمان نالەبار بوو بەهۆی سەرهەڵدانی گرووپێکی تیرۆرستی بەناوی(داعشەوە) کە ترسێکی زۆری لەناو دڵی خەلکی درووست کردبوو, بەڵام بەهەرحال من بەشێوەیەك توانیم زاڵ بم بەسەر ئەو هاوینە گەرم و دوورو درێژەدا، ئەویش لە ڕێگای خوێندنەوەی کتێب و سەیرکردنی فلیمە سینەمایەکان بوو کە ئەم دوانە بۆم بوونە دوو هۆکاری گرنگ کە توانیان چێژێکی گەورە پێم ببەخشن لەو هاوینە گەرمەدا لە هەمانکاتیشدا وە کو هاوڕێیەك وابوون بۆ من.
هەستم نەدەرکرد کە چۆن کات و ڕۆژەکانی هاوین تێپەڕبوو بەهۆی خوێندنەوە و سەیرکردنی فلیمە سینەمایەکان ,بەڵام ئەوەی بۆ من زۆر بەچێژتر و سوود بەخشتر بوو خوێندنەوەی کتێبەکە بوو کە هەرچەندە بینەری زۆرترین فلیمی سینەمایی بووم، بەڵام نەگەیشتە ئەو چێژەی کە لەکاتی خوێندنەوە هەمبوو بۆ لاپەڕەکانی کتێب.

ئێوارەیەکی گەرمای هاوین بوو بڕیارم دا بڕۆم بۆ بازار بۆ کڕینی کتێبێك و لەگەڵ چەند فلیمێکی سینەمایی، بەڵام کتێبەکەی ئەم جارەم جیاواز بوو کە هاوکات بە کڕینی ئەو کتێبە بووە دووەم کتێب کە من بیکڕم لە کتێبخانە وە , چوونکە بەهۆی ئەوەی خۆشەویستی من بۆ دونیای کتێب و خوێندنەوە زۆر نوێ بوو کە تەنیا نزیکە چەند مانگێك لەمەو پێش بوو من ئارەزووم لە خوێندنەوەی کتێب درووست ببو , ئەو کتێبەی کە کڕیم کتێبێکی مێژوویی بوو دەربارەی ژیانی کەسایەتیەك و سیاسەتەکانی بوو کە خۆم لەسەرەتادا تەنها گوێبیستی بووم بەشێوەیەکی کورت لەگەڵ ئەوەشدا کە هەرچەندە خۆمیش قوتابیەکی وێژەیی(ئەدەبی) بووم ئیتر بڕیارم دا کە کتێبێکی مێژوویی بکڕم بە ناوی(مستەفا کەمال ئەتاتورك) کە لەلایەن مەنسور عەبدلحەکیم نووسرابوو وە لەلایەن شەویار حەسەنەوە کرابوو بە کوردی لە ساڵی(2012)هەولێر, کڕینی ئەم کتێبە مێژووییە لەوەدا هات کە لە

پۆلی 10ی ئامادەیی وانەیەکی تایبەتمان دەربارەی مێژوو هەبوو کە زۆر سەرسامی ئەو وانەیە بووم وە لەهەمان کاتیشدا لە وانەی مێژوو نمرەیەکی زۆر باشیشم هێنا , هەڵبەتە مامۆستای مێژووەکەمانیش مامۆستایەکی زۆر شارەزاو ڕۆشنبیر بوو لە بواری مێژوودا کە ناوی مامۆستا نەوزاد کەلهور بوو لەگەڵ ئەوەشدا یەکێك بوو لە مامۆستا ڕووناکبیرەکانی قوتابخانەی ڕۆژی نوێی کوڕان , کە لەهەمان کاتیشدا خاوەنی چەند کتێبێکی چاپکراو بوو, ئیتر هەر ئەوە بوو کە منیش وا بڕیارم دا کە یەکەم کتێبی مێژوویم دەربارەی ژیانی و سیاسەتی مستەفا کەمال ئەتاتورك بێت بۆ خوێندنەوە, لەگەڵ ئەوەشدا کتێبێکە نزیکەی چوارسەد لاپەڕەبوو کە ئەمەش وای لە من کرد ئەم کتێبە دووجار بیخوێنمەوە چوونکە کتێبە خۆی لە چەندین بابەتی جۆراو جۆر بینیەوە دەربارەی کەسایەتی (مستەفا کەمال ئەتاتورك) .

هەڵبەتە کەم کەس هەیە ناوی ئەم کەسایەتیەی نەبیستبێت کە ناوێکی دیارو لەهەمان کاتیشدا کاریگەریەکی ئەوتۆی درووست کرد بەسەر مێژووی تورکیاو وە هاوکاتیش تەواوی جیهان بەتایبەتیش بۆ کورد,مستەفا کەمال ئەتاتورك خۆی بەناوی باوکی هەموو تورکان ناساند کە هاوکات لە پاش ڕووخاندنی گەورەترین دەوڵەت و ئیمپراتۆریەتی تورك کە ئەویش دەوڵەتی عوسمانی بوو کە ئەم ئیمپراتۆریەتە لە ساڵی 1299ز بناغەکەی خۆی دامەزراند بە سەرۆکایەتی (عوسمانی کوڕی ئەرتەغڕل) کە بە یەکەم سوڵتانی دەوڵەتی عوسمانی دادەنرا, ئەم دەوڵەتە خۆیان بە میراتگری ئاینی ئیسلام دادەنا بەڵام بۆ دواجار لە پاش هەشت سەدە لە حوکمڕانی ئەم دەوڵەتە لە جەنگی جیهانی یەکەم لە ساڵی 1914ز بە تەواوەتی لەناوچوون ئەمەش وای کرد مستەفا کەمال ئەتاتورك ببێتە فەرمانڕەوای دەوڵەتی نوێی تورکیای کۆماری وە هاوکاتیش کۆتا سوڵتانی دەوڵەتی عوسمانیش عەبدلحەمیدی دووەم بوو,کاریگەری ئەتاتورك بەسەر کۆمەڵگای ئەوکاتەی تورکیا ئەوە بووە کە تورکیا لەو کاتە لە ژێر ئایدۆلۆژیای دەوڵەتی عوسمانی بوو واتە دەوڵەتێکی ئیسلامی بوو, بەڵام بە چاو توروکانێك ئەو دەوڵەتە کۆتایی پێ هات و وڵات کەوتە ژێر هەژموونی دیموکراسیەت, بەڵام دیموکراسیەك لە ژێر بەرگی دیکتاتۆریەت بەهۆی ئەوەی کە ئافرەتانی بەزۆرلە سەرپۆشکردن قەدەغەکرد کە هەرچەندە بەشێکی ئافرەتان بڕیارەکەی ئەتاتورکیان پێ باش بوو کە بە ئازادی ئافرەت ناویان دەبرد چوونکە لەسەردەمی دەوڵەتی عوسمانی ئافرەتان بەردەوام وەکو کۆیلەیەك تەماشا دەکران لە پاڵ ئەمەشدا بانگی مزگەوتەکانی نەهێشت بۆ نوێژکەران کە ئەمەش لە قالبی دیموکراسی دەرچووبون زۆربەی کارەکانی ئەتاتورك, کە

ئەمەش وای کرد ناڕازایەتیەکی گەورەی بەدوای خۆیدا بهێنێت, بەڵام لەپاڵ ئەوەشدا خەڵکانێکی زۆر پشتگیری لە کارەکەی ئەتاتورکیان کرد , بەمەش وڵات خۆی لە دوو بەرەی دژ بەیەکتر بینیەوە بەڵام لە دەرئەنجامدا ئەتاتورك ئەو بەرەیەی کە دژی بوون بەردەوام بوو لە سەرکوتکردنیان, لەگەڵ ئەوەشدا بەبەردەوامی دەیگوت دەبێت تورکیا ببێتە پێشکەوتوترین دەوڵەت لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و تەواوی جیهان ئەوەش بە گەڕانەوەی زمانی نەك زمانی خۆمان عەرەبی بیابانی کە چەندین سەدەیە تورکیا خۆی لە دواکەوتوویی دەبینیەوە لەسایەی ئەو زمانەوە, بەڵام لەمەو بەدوادا بەهەموو جیهان پیشانی دەدەین کە وڵاتەکەمان لە چ ئاستێکی پێشکەوتن دا دەبێت, ئیتر بەمانەوە نەوەستاو هەڵستا بە چەندین کاری دیکە کە ئیتر خەلکیش وای لێهات ملکەچی کارەکانی بن , بەڵام لە پاڵیدا گرووپێك هەبوون بەردەوام دژایەتی ئەتاتورکیان دەکرد,ئەگەرچی بەپێی ئەو باسکردنە بێت ئەتاتورك کەسێکی مێ باز بوو کە بەردەوام حەزی لە ڕابواردن و خواردنەوە بووە کە هەرچەندە ڕۆژێکیان بە سەرخۆشی دەیەوێت دەستدرێژی بکاتە سەر خوشکی خێزانەکەی بەڵام سەرکەوتوو نابێت لە کارە ئاژەڵیەکەی.

سەبارەت بە پرسی کورد و ئەتاتورك , پرسێکی ڕەش و تاریکە بۆ گەلی کورد بەهۆی ئەوەی کە کورد هەلێکی زێرینی بۆ هاتبووە پێش لەو سەردەمەدا بۆ دروستبوونی دەوڵەتێك بەڵام مستەفا کەمال ئەتاتورك بووە ڕەشەبایەکی ڕەش بۆ کورد کە تەواوی مافەکانی کوردی زەوت کرد و بەردەوام بوو لە دژایەتی و چەوساندنەوەیان لەپاڵ ئەوەشدا ئەتاتورك ناوی کوردەکانی نابوو(تورکی چیایی)
بەڵام بۆ دواجار لە ساڵی 1938 ئەتاتورك بە نەخۆشیەکی کووشندە کۆچی دوایی کرد وە بەیەکەم سەرۆك کۆماری تورکیا دادەنرا لە مێژووی تورکیای کۆماری.